

GUIES DIDÀCTIQUES DELS 12 PAISATGES

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a educació secundària obligatòria

- 1. BAIX LLOBREGAT**
- 2. BARCELONA, 22@**
- 3. Cerdanya**
- 4. COSTA BRAVA**
- 5. GARROTXA**
- 6. PLA DE BAGES**
- 7. PRIORAT**
- 8. RIBERA D'EBRE**
- 9. SEGRIÀ**
- 10. TARRAGONÈS**
- 11. VALL D'ARAN**
- 12. VALLÈS**

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL BAIX LLOBREGAT

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

EL BAIX LLOBREGAT. CAL CONSERVAR ESPAIS RURALS DINS LES ZONES URBANES?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge del Baix Llobregat.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL BAIX LLOBREGAT?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Baix Llobregat i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Baix Llobregat.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa	1. Una comarca formada per la vall del riu Llobregat en travessar la Serralada Prelitoral i la Serralada Litoral <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es formen deltes als rius mediterranis? ▪ Per què és important aquest delta per a l'àrea urbana de Barcelona? ▪ Per què s'ha canviat de lloc la desembocadura del Llobregat?
Fotografies i textos de la làmina Document 1	2. L'activitat agrícola <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què el delta del Llobregat és una bona zona per al conreu? ▪ En quin tipus de produccions agrícoles s'ha especialitzat? ▪ Per què ha deixat de ser-hi important l'activitat agrícola? Quanta terra de conreu s'ha perdut els últims quaranta anys? ▪ Per qui i per què està amenaçada l'activitat agrícola? ▪ Com és que s'hi ha fet un parc agrari? Amb quins objectius? ▪ De quina manera creieu que modifiquen el paisatge aquests fets?
Fotografies i textos de la làmina Document 3	3. La gestió de l'aigua <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com ha evolucionat l'ús de l'aigua de l'aqüífer del delta? Per què creieu que ho ha fet? ▪ Com és que s'hi ha instal·lat aquesta gran depuradora? ▪ De quines maneres es reaprofitarà l'aigua depurada? ▪ Per què és tan important aprofitar-hi l'aigua? ▪ Com es podria alterar el paisatge si no s'aprofités tota aquesta aigua?

<p>Fotografies i textos de la làmina</p> <p>Document 4</p>	<p>4. L'activitat industrial</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Des de quan és important l'activitat industrial a la zona? Quina relació té amb la presència del riu? ▪ Quines són les activitats industrials predominants actualment? ▪ Per quines raons creieu que s'hi han instal·lat aquests tipus d'indústries? ▪ Com creieu que modifica el paisatge aquesta activitat industrial?
<p>Fotografies i textos de la làmina</p> <p>Document 5</p>	<p>5. Població i poblament</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ En quines dates es va produir el principal augment de població? Quina en va ser la causa? ▪ Per què creieu que la població ha anat augmentant a un ritme superior a la mitjana de Catalunya? ▪ Quina relació es pot establir entre el poblament d'aquesta comarca i la proximitat de Barcelona? ▪ Quines conseqüències ha tingut sobre el paisatge aquest gran creixement de població?
<p>Fotografies i textos de la làmina</p> <p>Document 6</p> <p>Document 7</p>	<p>6. Les comunicacions</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quina relació hi deu haver entre la ciutat de Barcelona i la densitat de comunicacions del Baix Llobregat? ▪ Aquestes comunicacions beneficien només la comarca? ▪ Com afecten el paisatge del delta del Llobregat el port i l'aeroport de Barcelona? ▪ Quina serà l'evolució d'aquestes comunicacions de cara al futur? ▪ Què és el Pla Delta? Per quines raons creieu que s'ha elaborat?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Fotografies i textos de la làmina Document 1	1. L'activitat agrícola i la gestió de l'aigua <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què és important aquest delta per a l'àrea urbana de Barcelona? ▪ Per què el delta del Llobregat és una bona zona per al conreu? ▪ En quin tipus de produccions agrícoles s'ha especialitzat? ▪ Per què ha deixat de ser-hi important l'activitat agrícola? Quanta terra de conreu s'ha perdut els últims quaranta anys? ▪ Per qui i per què està amenaçada l'activitat agrícola? ▪ De quina manera creieu que modifiquen el paisatge aquests fets? ▪ Com és que s'hi ha fet un parc agrari? Amb quins objectius? ▪ Com és que s'hi ha instal·lat aquesta gran depuradora? ▪ De quines maneres es reaprofitarà l'aigua depurada? ▪ Com es podria alterar el paisatge si no s'aprofités tota aquesta aigua?
Fotografies i textos de la làmina Document 4	2. L'activitat industrial <ul style="list-style-type: none"> ▪ Des de quan hi és important? Quina relació té amb la presència del riu? ▪ Quines són les activitats industrials predominants actualment? ▪ Per quines raons creieu que s'hi han instal·lat aquests tipus d'indústries? ▪ Com creieu que modifica el paisatge aquesta activitat industrial?
Fotografies i textos de la làmina Document 5	3. Població i poblament <ul style="list-style-type: none"> ▪ En quines dates es va produir el principal augment de població? Quina en va ser la causa? ▪ Quantes ciutats de més de 20.000 habitants hi ha? ▪ Per què creieu que la població ha anat augmentant a un ritme superior a la mitjana de Catalunya? ▪ Quina relació es pot establir entre el poblament d'aquesta comarca i la proximitat de Barcelona? ▪ Quines conseqüències ha tingut sobre el paisatge aquest gran creixement de població?
Fotografies i textos de la làmina	4. Les comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quina relació hi deu haver entre la ciutat de Barcelona i la densitat de comunicacions del Baix Llobregat? ▪ Aquestes comunicacions beneficien només la comarca? ▪ Com afecta el paisatge del delta del Llobregat el port de Barcelona? ▪ Quina serà l'evolució d'aquestes comunicacions de cara al futur?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "Nosaltres creiem que...", o "Pensem que...", o "Hem arribat a la conclusió que..."

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a veí/veïna de tota la vida.
 - Un/a veí/veïna nou/nova.
 - Una multinacional o una altra empresa que s'instal·la al barri.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni.
2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de Barcelona la meua posició és:

Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meues raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL BAIX LLOBREGAT EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. CAL CONSERVAR ESPAIS RURALS DINS LES ZONES URBANES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. BARCELONA 22@

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

BARCELONA, 22@. COM CANVIA EL PAISATGE URBÀ EN PASSAR DE BARRI INDUSTRIAL A DISTRICTE TECNOLÒGIC 22@?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estudeu en profunditat un paisatge del districte 22@ de Barcelona. Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estudieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE BARCELONA?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del districte 22@ de Barcelona i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de Barcelona, 22@.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina	1. Les condicions naturals de la plana del Barcelonès <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu de Barcelona? ▪ Com influencia en el clima mediterrani de Barcelona la serra de Collserola? ▪ Com a conseqüència, com és el bosc de Collserola? ▪ La forma de la costa facilita la instal·lació de ports? ▪ Es diu que Barcelona vivia d'esquena al mar. Què es va fer per canviar aquesta situació? Quan es van produir els canvis?
Fotografies i textos de la làmina Document 1	2. El Poblenou <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quan i per què la indústria tèxtil es va instal·lar al municipi de Sant Martí de Provençals? ▪ Quan van aparèixer les primeres cases del Poblenou? Per què se li devia donar aquest nom? ▪ Fins quan va ser un barri industrial? Quines indústries hi havia? Per què van haver d'abandonar el barri aquestes indústries? ▪ Quines classes socials vivien al Poblenou? Com es caracteritzaven? ▪ Per què el Poblenou era un nucli de resistència obrera?

Textos de la làmina Ortofotomapa Mapa topogràfic Mapa del districte 22@ Document 2 Document 3 Document 4	<p>3. Els nous barris: Diagonal Mar i el districte tecnològic 22@</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ On se situa Diagonal Mar? Què hi havia abans en aquesta zona de la ciutat? ▪ Quines són les característiques més importants del barri? ▪ Per què se la considera una de les zones més cares i de més projecció de Barcelona? ▪ On se situa el districte tecnològic 22@? ▪ Quina transformació econòmica i social representa el nou barri? Per què? ▪ Com canvia el paisatge urbà arran d'aquestes transformacions?
Document 3 Document 4 Document 5	<p>4. El districte 22@: una renovació polèmica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines conseqüències té per al Poblenou el canvi d'activitats econòmiques del districte 22@? ▪ És un canvi que beneficia el barri o és un canvi pensat en benefici de tota la ciutat? ▪ Com i per què canvia la identitat del barri? ▪ Què n'opina la gent del barri?
Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 6	<p>5. Recuperació del patrimoni històric i industrial</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què alguns col·lectius demanen la recuperació del patrimoni? ▪ Per què es canvien els usos d'alguns edificis industrials? ▪ Per quines raons creieu que hi ha col·lectius als quals no els fa res la desaparició del patrimoni industrial?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina	1. Les condicions naturals de la plana del Barcelonès <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu de Barcelona? ▪ Com influencia en el clima mediterrani de Barcelona la serra de Collserola? ▪ Com a conseqüència, com és el bosc de Collserola? ▪ Es diu que Barcelona vivia d'esquena al mar. Què es va fer per canviar aquesta situació? ▪ Des de quan ha canviat?
Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	2. La renovació del Poblenou <ul style="list-style-type: none"> ▪ A quina època va sorgir el barri del Poblenou? ▪ Fins quan va ser un barri industrial i obrer? Quines indústries hi havia? Per què van haver d'abandonar el barri aquestes indústries? ▪ Quins nous barris s'han construït en els últims anys? ▪ Quina transformació econòmica i social representa per al Poblenou el districte tecnològic 22@? Per què? ▪ Com canvien el paisatge urbà aquestes transformacions?
Fotografies i textos de la làmina Document 5 Document 6	3. El districte 22@: una renovació polèmica <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines conseqüències té per al Poblenou el canvi d'activitats econòmiques del districte 22@? ▪ És un canvi que beneficia el barri o és un canvi pensat en benefici de tota la ciutat? ▪ Com i per què canvia la identitat del barri?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>"
--

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

<p>1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Un/a veí/veïna de tota la vida. ▪ Un/a veí/veïna nou/nova. ▪ Una multinacional o una altra empresa que s'instal·la al barri. ▪ Un/a constructor/a. ▪ Un grup de defensa del patrimoni. <p>2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.</p> <p>3. Ompliu un quadre com aquest:</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <td> <p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació de Barcelona la meua posició és:</p> <p style="padding-left: 40px;">Estic d'acord en</p> <p style="padding-left: 40px;">No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p> </td> </tr> </table>	<p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació de Barcelona la meua posició és:</p> <p style="padding-left: 40px;">Estic d'acord en</p> <p style="padding-left: 40px;">No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p>
<p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació de Barcelona la meua posició és:</p> <p style="padding-left: 40px;">Estic d'acord en</p> <p style="padding-left: 40px;">No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p>	

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL DISTRICTE 22@ EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. COM CANVIA EL PAISATGE URBÀ EN PASSAR DE BARRI INDUSTRIAL A DISTRICTE TECNOLÒGIC 22@?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. LA Cerdanya

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

Generalitat
de Catalunya

Observatori del Paisatge

LA CERDANYA. LA FRONTERA ESTATAL CANVIA EL PAISATGE?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge de la Cerdanya.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE LA Cerdanya?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	montanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge de la Cerdanya i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de la Cerdanya.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic	1. Les condicions naturals de la Cerdanya <ul style="list-style-type: none"> ▪ On està situada la Cerdanya? Quina forma té? ▪ Quines característiques físiques fan que la Cerdanya sigui una terra apropiada per a l'agricultura? ▪ Quines són les raons de situació geogràfica o paisatgístiques que fan que hi acudeixi tant turisme?
Fotografies i textos de la làmina	2. Evolució de la població <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quants habitants viuen a la banda espanyola i quants a la banda francesa de la frontera? ▪ Com evoluciona actualment la població? ▪ Per què creieu que es produeix aquesta evolució? ▪ Totes les poblacions guanyen habitants? ▪ Quines poden ser les conseqüències d'aquesta evolució demogràfica?
Fotografies i textos de la làmina Document 1	3. Les activitats tradicionals als dos costats de la frontera: agricultura i ramaderia <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mireu les parcel·les en l'ortofotomapa: per què no observeu diferències entre ambdues bandes de la frontera? ▪ Com evolucionen el sòl agrícola i les pastures? Per quina raó? ▪ Quin problema tenen les activitats del sector primari? ▪ Com evoluciona la població dels nuclis rurals? ▪ Per què disminueix la població dedicada al sector primari? Com pot fer canviar el paisatge aquest fet?

<p>Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2 Document 3</p>	<p>4. La dependència de la construcció i del turisme</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es va incrementar el turisme entre el 1986 i el 2006? ▪ Quins tipus de turisme creieu que rep la comarca? ▪ Quin paper hi tenen les estacions d'esquí? ▪ Quanta gent depèn de la construcció? Per què és tan important aquesta activitat? ▪ Per quines raons creieu que ha augmentat molt el nombre de segones residències? ▪ Quins canvis en el paisatge pot ocasionar l'increment de la construcció? ▪ Creieu que l'excés de construcció pot provocar problemes? De quina mena?
<p>Document 4 Document 5</p>	<p>5. La frontera</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines semblances observeu entre el desenvolupament econòmic de les dues bandes de la frontera? ▪ Trobeu que en aquest moment hi ha gaires diferències econòmiques i de població entre ambdues bandes de la frontera? ▪ Per què creieu que el nou hospital transfronterer es construirà a Puigcerdà? ▪ Fins a quin punt penseu que aquesta frontera fa canviar el paisatge?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografies i textos de la làmina	1. Les condicions naturals i les activitats tradicionals: agricultura i ramaderia <ul style="list-style-type: none"> ▪ On està situada la Cerdanya? Quina forma té? ▪ Com evolucionen el sòl agrícola i les pastures? Per quina raó? ▪ Com evoluciona la població dels nuclis rurals? ▪ Per què disminueix la població dedicada al sector primari? Com pot fer canviar el paisatge aquest fet?
Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	2. La dependència de la construcció i del turisme <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es va incrementar el turisme entre el 1986 i el 2006? ▪ Quins tipus de turisme creieu que rep la comarca? ▪ Quin paper hi tenen les estacions d'esquí? ▪ Quanta gent depèn de la construcció? Per què és tan important aquesta activitat? ▪ Per quines raons creieu que ha augmentat molt el nombre de segones residències? ▪ Quins canvis en el paisatge pot ocasionar l'increment de la construcció?
Document 4	3. La frontera <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quants cerdans viuen a la banda espanyola de la frontera i quants a la banda francesa? A quina banda és la capital comarcal? ▪ Mireu les parcel·les en l'ortofotomapa: per què no observeu diferències entre ambdues bandes de la frontera? ▪ Per què creieu que el nou hospital transfronterer es construirà a Puigcerdà?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a propietari/ària d'una segona residència.
 - Un/a agricultor/a.
 - Un/a comerciant de Puigcerdà.
 - Un/a constructor/a.
 - Un/a membre d'un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.

2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.

3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de la Cerdanya la meua posició és:
 Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS LA CERDANYA EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. LA FRONTERA ESTATAL CANVIA EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. LA COSTA BRAVA

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

LA COSTA BRAVA. COM FER COMPATIBLES LA CONSERVACIÓ DEL PAISATGE I EL TURISME?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge de la Costa Brava.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE LA COSTA BRAVA?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge de la Costa Brava i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de la Costa Brava.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1 Document 2	1. Les condicions naturals i la protecció dels espais forestals a la Costa Brava <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines característiques fan peculiar el paisatge costaner de la Costa Brava? ▪ Com a conseqüència de la forma del relleu, hi ha molta plana per a l'ocupació agrícola o urbana arran de mar? ▪ Aquest tipus de costa facilita la instal·lació de ports? Per què? ▪ Com es justifica la proliferació de ports esportius? Quines conseqüències té per al paisatge i el medi ambient? ▪ Com ha evolucionat la superfície de bosc al llarg de l'últim segle? ▪ Per què el bosc està més ben conservat ara que abans?
Fotografies i textos de la làmina Document 4	2. L'agricultura i el poblament tradicional a la costa i al rerepaís <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com ha evolucionat l'espai agrícola en els últims cinquanta anys? ▪ Per què es mantenen el conreu, els pobles i els masos al rerepaís? ▪ Per què es mantenen les ermites i altres elements culturals? ▪ Aquests edificis segueixen tenint les mateixes funcions que en el seu origen? ▪ Per què s'han de conservar els elements del paisatge tradicional de la Costa Brava?

<p>Fotografies i textos de la làmina Document 3 Document 4 Document 5 Document 6</p>	<p>3. L'ocupació turística i la construcció</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Des de quan hi ha activitat turística a la Costa Brava? ▪ És molt important l'activitat turística a la Costa Brava en comparació amb altres zones de Catalunya? ▪ Com ha evolucionat l'espai urbanitzat en els últims cinquanta anys? Ha estat una evolució contínua? ▪ Per quines causes s'han anat ampliant els espais urbanitzats? ▪ Quins models d'urbanització es donen? Tenen el mateix impacte paisatgístic i ambiental? ▪ Quines conseqüències pot tenir per a les persones i per al paisatge una urbanització de la costa sense fre? ▪ Quin problema planteja el turisme a les carreteres de la Costa Brava? ▪ Quines conseqüències té per als habitants de la zona? ▪ Quines conseqüències pot tenir per a la població la dependència excessiva del turisme? ▪ Quines solucions proposa el Debat Costa Brava als problemes de l'ocupació excessiva de la costa?
<p>Document 7 Document 8</p>	<p>4. Un futur sostenible?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ És possible que el turisme que va donar vida a la Costa Brava acabi destrossant-la? ▪ Quins problemes es van plantejar en el Debat Costa Brava 2004? ▪ Quins problemes es planteja la Plataforma Salvem l'Empordà? ▪ Quines són les causes dels problemes? ▪ Esteu a favor de les solucions que es proposen en el Debat Costa Brava?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografies i textos de la làmina Document 2	1. El paisatge tradicional de la Costa Brava <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines característiques fan peculiar el paisatge costaner de la Costa Brava? ▪ Quines conseqüències té per al paisatge i el medi ambient la instal·lació de ports esportius artificials? ▪ Com ha evolucionat la superfície de bosc al llarg de l'últim segle? ▪ Perquè el bosc està més ben conservat ara que abans? ▪ Per què es mantenen el conreu, els pobles i els masos al rerepaís? ▪ Per què es mantenen les ermites i altres elements culturals?
Fotografies i textos de la làmina Document 3 Document 5	2. L'ocupació turística <ul style="list-style-type: none"> ▪ Des de quan hi ha activitat turística a la Costa Brava? ▪ És molt important l'activitat turística a la Costa Brava en comparació amb altres zones de Catalunya? ▪ Com ha evolucionat la construcció en els últims anys? ▪ Per quines causes s'han anat ampliant els espais urbanitzats? ▪ Quines conseqüències pot tenir per a les persones i per al paisatge una urbanització de la costa sense fre? ▪ Quin problema planteja el turisme a les carreteres de la Costa Brava? ▪ Quines conseqüències té per als habitants de la zona?
Document 7	3. Un futur sostenible? <ul style="list-style-type: none"> ▪ És possible que el turisme que va donar vida a la Costa Brava acabi destrossant-la? ▪ Quins són els principals problemes que té plantejats la Costa Brava? ▪ Quines són les causes dels problemes? ▪ Esteu a favor de les solucions que es proposen en el Debat Costa Brava?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "Nosaltres creiem que...", o "Pensem que...", o "Hem arribat a la conclusió que..."

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a estiuvejant i un/a turista.
 - Un/a hotelier/a.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.

2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.

3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de la Costa Brava la meva posició és:

Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS LA COSTA BRAVA EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. COM FER COMPATIBLES LA CONSERVACIÓ DEL PAISATGE I EL TURISME?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. LA GARROTXA

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

LA GARROTXA. COM ES PODEN FER COMPATIBLES UNA CIUTAT AMB UN PARC NATURAL?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge de la Garrotxa.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE LA GARROTXA?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge de la Garrotxa i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de la Garrotxa.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encerceleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1 Document 2	1. Les condicions naturals de la Garrotxa <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu de la baixa Garrotxa i la plana d'Olot? Per què té aquesta forma? ▪ Com és el clima de la Garrotxa? ▪ Com a conseqüència, com són la vegetació i els conreus?
Fotografies i textos de la làmina Document 2 Document 3 Document 4	2. El Parc Natural de la Zona Volcànica <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es va constituir el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa? Quins espais ocupa? ▪ Quina és la singularitat d'aquests espais? ▪ Quines conseqüències té la constitució d'un parc per a les activitats de la zona? ▪ Quina llei regula les activitats dins el parc? Pots posar un exemple de regulació? ▪ Per què, segons alguns autors, el parc està en perill?
Fotografies i textos de la làmina Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 5	3. El paisatge i la zona urbana d'Olot <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com s'ha adaptat el pla urbanístic d'Olot per ser compatible amb el parc? ▪ Per què es diu que la ciutat d'Olot ha tingut sempre una bona relació amb la naturalesa? ▪ Com continua aquesta tradició en l'actualitat?

Ortofotomapa Mapa topogràfic Mapa de comunicacions de Catalunya Document 5	4. Cruïlla de comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines conseqüències pot tenir per al territori l'existència dels eixos de comunicacions que travessen la baixa Garrotxa? ▪ Us sembla que aquestes carreteres són importants només per a la Garrotxa o que ho són per a tota la comunicació transpirinenca? ▪ Com poden afectar el paisatge?
---	---

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: “<i>Nosaltres creiem que...</i>”, o “<i>Pensem que...</i>”, o “<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>”
--

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 6	1. La plana d'Olot i la nova xarxa de comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què té forma de plana? ▪ Com és el clima de la Garrotxa? ▪ Com a conseqüència, com són la vegetació i els conreus? ▪ Quines conseqüències tindrà la construcció del túnel de Bracons sobre el paisatge?
Fotografies i textos de la làmina Document 2	2. El Parc natural de la zona volcànica <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es va constituir el parc natural de la zona volcànica de la Garrotxa? Quins espais ocupa? ▪ Per què és singular la Fageda d'en Jordà? ▪ Quines conseqüències té la constitució d'un parc per a les activitats de la zona?

Fotografies i textos de la làmina Document 5	3. El paisatge i la ciutat d'Olot <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com influencia Olot el fet d'estar dins un parc natural? ▪ Per què es diu que la ciutat d'Olot ha tingut sempre una bona relació amb la naturalesa? ▪ Com continua aquesta tradició en l'actualitat?
--	---

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a estiuvejant i un/a turista.
 - Un/a hoteler/a.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.
2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de la Garrotxa la meva posició és:
 Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS LA GARROTXA EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. COM ES PODEN FER COMPATIBLES UNA CIUTAT AMB UN PARC NATURAL?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL PLA DE BAGES

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

EL PLA DE BAGES. QUINS EFECTES PROVOCA AL SEU ENTORN L'EXPANSIÓ D'UNA ÀREA METROPOLITANA?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge del Pla de Bages.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expresseu les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL PLA DE BAGES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	montanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Pla de Bages i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Pla de Bages.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	1. Les condicions i els recursos naturals del Pla de Bages <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu del Pla de Bages? ▪ Quin tipus de clima té? ▪ Com a conseqüència, quin tipus de conreus hi ha? ▪ Quins efectes sobre el paisatge té l'explotació dels jaciments de potassa?
Fotografies i textos de la làmina Document 3	2. L'espai rural i el poblament tradicional <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com era el paisatge abans? Què s'hi cultivava? ▪ Per què es va produir el canvi de vinya a cereal? ▪ Per què ara s'hi torna a plantar vinya? ▪ Per què hi ha tants nuclis de població en un espai relativament petit? ▪ Per què hi ha diverses esglésies i ermites?

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Document 4	3. El poblament actual <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què creixen la ciutat de Manresa i els pobles de la rodalia? ▪ Quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals comporta aquest creixement?
Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa de comunicacions de Catalunya Document 4	4. Cruïlla de comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Us sembla que aquestes carreteres són importants només per al Bages o ho són per a tot Catalunya? ▪ Quines conseqüències té sobre el paisatge l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el Pla?
Fotografia panoràmica Document 4 Document 5	5. Els polígons industrials i comercials <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què s'hi instal·len els polígons? ▪ Com és que les empreses volen instal·lar-se en aquesta zona? ▪ Quines conseqüències produeixen en l'ordenació del territori i en el medi ambient? ▪ Com fan canviar el paisatge? ▪ Passa igual arreu de Catalunya? En coneixeu altres exemples?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Fotografies i textos de la làmina Document 1	5. Les condicions i els recursos naturals del Pla de Bages <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu del Pla de Bages? ▪ Quin tipus de clima té? ▪ Com a conseqüència, quin tipus de conreus hi ha? ▪ Quin conreu era el més important al segle XIX i per què va quasi desaparèixer? ▪ Quins efectes sobre el paisatge té l'explotació dels jaciments de potassa?
Fotografia panoràmica Ortofotomapa Document 4 Mapa de comunicacions de Catalunya	6. Poblament i comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què creixen la ciutat de Manresa i els pobles de la rodalia? ▪ Quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals comporta aquest creixement? ▪ Us sembla que els eixos de comunicacions que travessen el Pla són importants només per al Bages o ho són per a tot Catalunya? ▪ Quines conseqüències té sobre el paisatge l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el Pla?
Fotografia panoràmica Document 4	7. Els polígons industrials i comercials <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què s'hi instal·len tants polígons? ▪ Per què les empreses volen instal·lar-s'hi? ▪ Quines conseqüències produeixen en l'ordenació del territori i en el medi ambient? ▪ Com fan canviar el paisatge? ▪ Passa igual arreu de Catalunya? En coneixeu altres exemples?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>".

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a veí/veïna de tota la vida.
 - Un/a veí/veïna nou/nova.
 - Una multinacional o una altra empresa que s'instal·la al barri.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni.
2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento: Davant la transformació de Barcelona la meua posició és: Estic d'acord en No estic d'acord en Les meves raons (personals i científiques) són: Les proves que aporto per justificar les raons són: Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:
--

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL PLA DE BAGES EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. QUINS EFECTES PROVOCA AL SEU ENTORN L'EXPANSIÓ D'UNA ÀREA METROPOLITANA?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL PRIORAT

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

EL PRIORAT. PODEM CONSERVAR UNA ZONA TRADICIONAL DE SECÀ I VIURE'N?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge del Priorat.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expresseu les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL PRIORAT?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Priorat i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Priorat.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encerceleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1 Document 2 Document 6	<p>1. Una comarca molt muntanyosa, plena de valls petites, regades per rius molt irregulars</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què el conreu de la vinya i l'olivera s'adapta bé a les condicions de relleu i clima del Priorat? ▪ Per què es volen instal·lar parcs eòlics en aquesta zona? ▪ Quins aspectes naturals s'intenta protegir amb el Parc Natural del Montsant?
Fotografia panoràmica Fotografies i textos de la làmina Document 3 Document 4	<p>2. L'agricultura tradicional</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què i quan es van abandonar moltes vinyes? ▪ Per quin tipus de conreus es van substituir les antigues vinyes? ▪ Quines conseqüències va tenir per a la població la crisi de l'agricultura tradicional?
Fotografies i textos de la làmina Document 2 Document 3 Document 4 Document 5	<p>3. Les noves activitats agràries</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins factors fan que es renovi la vinya? ▪ Com afecta el paisatge aquesta renovació de la vinya? ▪ Com ha evolucionat la creació de cellers? ▪ Quines han estat les conseqüències per a la població? ▪ Per què creieu que el sector agrari s'oposa als parcs eòlics?

Fotografies i textos de la làmina	<p>4. El turisme rural</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què la presència del parc natural fa incrementar el turisme? ▪ Quina importància té aquest turisme actualment? ▪ Quins efectes ha tingut el turisme sobre la població? ▪ A més del turisme rural, quines altres activitats relacionades amb el turisme s'han incrementat? ▪ Quins canvis creieu que pot provocar el sector turístic en la fesomia d'alguns pobles de la comarca?
-----------------------------------	--

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>"
--

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Fotografies i textos de la làmina	<p>1. L' agricultura tradicional</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què i quan es van abandonar moltes vinyes? ▪ Per quin tipus de conreus es van substituir les antigues vinyes? ▪ Quines conseqüències va tenir sobre la població la crisi de l'agricultura tradicional?
Fotografies i textos de la làmina Document 4 Document 5	<p>2. Les noves activitats agràries</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins factors fan que es renovi la vinya? ▪ Com afecta el paisatge aquesta renovació de la vinya? ▪ Com ha evolucionat la creació de cellers? ▪ Quines han estat les conseqüències per a la població?

Fotografies i textos de la làmina	<p>3. El turisme rural</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quin parc natural hi ha a la comarca? ▪ Quins aspectes naturals i paisatgístics s'intenta protegir amb aquest parc? ▪ Quin tipus de turisme ha augmentat? ▪ Per què creieu que l'existència del parc natural fa incrementar el turisme? ▪ Quins canvis creieu que pot provocar el sector turístic en la fesomia d'alguns pobles de la comarca?
-----------------------------------	--

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>"
--

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Un/a veí/veïna de tota la vida. ▪ Un/a veí/veïna nou/nova. ▪ Una multinacional o una altra empresa que s'instal·la al barri. ▪ Un/a constructor/a. ▪ Un grup de defensa del patrimoni. 2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.

3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:
 Davant la transformació de Barcelona la meua posició és:
 Estic d'acord en
 No estic d'acord en
 Les meves raons (personals i científiques) són:
 Les proves que aporto per justificar les raons són:
 Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL PRIORAT EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. PODEM CONSERVAR UNA ZONA TRADICIONAL DE SECÀ I VIURE'N?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. LA RIBERA D'EBRE

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

LA RIBERA D'EBRE. PODEN CONVIURE EL PAISATGE FLUVIAL I EL PAISATGE AGRÍCOLA TRADICIONAL AMB LA INDÚSTRIA DE RISC?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge de la Ribera d'Ebre.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE LA RIBERA D'EBRE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge de la Ribera d'Ebre i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de la Ribera d'Ebre.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.

3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.

4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1 Document 2	1. Les condicions naturals de la Ribera d'Ebre <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com és el relleu de la Ribera d'Ebre? Per què té aquesta forma? Per què té aquesta forma? ▪ Per què, malgrat la presència del riu, la comarca és de secà? ▪ Com a conseqüència, quin tipus de vegetació i de conreus hi ha? ▪ Quines conseqüències té per a la comarca i el seu paisatge l'aprofitament agrícola i industrial del riu Ebre?
Fotografies i textos de la làmina Document 3	2. L'espai rural i el poblament tradicional <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quin canvi de conreu es va produir durant el segle XX? Per què hi va haver aquest canvi? ▪ Per què es vol mantenir i modernitzar el conreu de l'olivera actualment? ▪ Per què els pobles són concentrats i se situen a la vora del riu? ▪ Per què hi ha castells medievals i moderns a la zona?

<p>Fotografies panoràmica Ortofotomapa Fotografies i textos de la làmina Mapa topogràfic Document 4</p>	<p>3. La indústria energètica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quan es va instal·lar la indústria energètica a la comarca? Per què s'hi va instal·lar? ▪ Quan s'hi van instal·lar les centrals nuclears? Per què? ▪ Quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals ha comportat la instal·lació de la indústria energètica?
<p>Document 5</p>	<p>4. La indústria química</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quan es va instal·lar la indústria química a Flix? Per què s'hi va instal·lar? ▪ Quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals ha comportat la instal·lació d'aquesta indústria?
<p>Document 6</p>	<p>5. La conservació del paisatge de ribera</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què s'ha conservat el paisatge de ribera? ▪ Perquè s'ha conservat el paisatge agrícola tradicional? ▪ Per què cal conservar aquests paisatges?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "Nosaltres creiem que...", o "Pensem que...", o "Hem arribat a la conclusió que..."

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Fotografies i textos de la làmina Document 1	1. Les condicions naturals i l'aprofitament agrícola <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què té tanta importància l'Ebre en aquesta comarca? ▪ Quin tipus de clima té la Ribera d'Ebre? ▪ Per què s'hi ha introduït el conreu de la fruita dolça?
Fotografies i textos de la làmina Document 4 Document 5	2. L'aprofitament dels recursos hidràulics per a la indústria <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quan es va començar a produir energia hidràulica? Per què se'n produeix? ▪ Com ha canviat el paisatge l'aprofitament de l'energia hidràulica? ▪ Per què s'hi van instal·lar dues centrals nuclears? Quan s'hi van instal·lar? Amb quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals? ▪ Quan es va instal·lar la indústria química a Flix? Per què s'hi va instal·lar? Amb quines conseqüències econòmiques, territorials, paisatgístiques i mediambientals?
Document 6	3. La conservació del paisatge de ribera <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què s'ha conservat el paisatge de ribera i el paisatge agrícola tradicional? ▪ Quines activitats poden ajudar a la conservació d'aquest paisatge? ▪ Per què cal conservar aquests paisatges? Què tenen de particular?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a estiuellant i un/a turista.
 - Un/a hoteler/a.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.
2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de la Ribera d'Ebre la meva posició és:

Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS LA RIBERA D'EBRE EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. PODEN CONVIURE EL PAISATGE FLUVIAL I EL PAISATGE AGRÍCOLA TRADICIONAL AMB LA INDÚSTRIA DE RISC?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL SEGRÀ

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL SEGRITÀ?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Segrià i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Segrià.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. Com evoluciona? Per què canvia? Amb quines conseqüències ho fa? (activitats per a tercer d'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1	<p>a) Les condicions naturals del pla de Lleida</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lleida és una plana per l'aportació de sediments del riu • És un pla de secà perquè les precipitacions són • Com a conseqüència, la vegetació és i els conreus originaris són • Però és un pla en regadiu a causa de
Fotografies i textos de la làmina Document 2 Document 3 Document 4 Document 5	<p>b) El regadiu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per què es va produir el canvi del cereal al conreu d'horta? Quan hi va haver aquest canvi? • Per què els farratges són el principal conreu en extensió? • Per què hi ha tants nuclis de població en un espai relativament petit? • Com evoluciona el conreu de secà? • Per què podem dir que l'horta produeix industrialització? • Com ha canviat el paisatge de la zona amb la introducció del regadiu?

Ortofotomapa Document 6	c) L'horta, cinturó verd de la ciutat de Lleida <ul style="list-style-type: none"> • Per què el pla urbanístic de Lleida s'integra en el paisatge d'horta? Quins elements ho faciliten? • Passa igual a altres llocs de Catalunya? Quins exemples coneixeu?
Ortofotomapa Mapa topogràfic	d) Lleida, cruïlla de comunicacions <ul style="list-style-type: none"> • Quines conseqüències pot tenir per a l'horta l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el pla de Lleida? • De quina manera pot afectar el paisatge actual?
Document 7 Document 8	e) Ampliació del regadiu i medi ambient <ul style="list-style-type: none"> • Per què tot un poble s'oposa a la declaració de la ZEPA? • Quin conflicte es planteja?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<p>a) Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.</p> <p>b) Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Com evoluciona aquest paisatge? • Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? <p>c) Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: <i>“Nosaltres creiem que...”</i>, o <i>“Pensem que...”</i>, o <i>“Hem arribat a la conclusió que...”</i></p>
--

3. Com evoluciona? Per què canvia? Amb quines conseqüències ho fa? (activitats per a primer d'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït

3.1. Treball de grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Document 1	a) Les condicions naturals i les comunicacions al Pla de Lleida <ul style="list-style-type: none"> • Lleida és una plana per l'aportació de sediments del riu • És un pla de secà perquè les precipitacions són • Com a conseqüència, la vegetació és i els conreus originaris són • Quines conseqüències pot tenir per a l'horta l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el pla de Lleida?
Document 2 Document 3	b) Paisatge rural de regadiu <ul style="list-style-type: none"> • Quan es va produir el canvi del conreu del cereal al conreu d'horta? • A causa de què hi va haver aquest canvi? • Quins són els principals conreus de regadiu? Per què? • Com evoluciona el conreu de secà? • Per què hi ha tants nuclis de població en un espai relativament petit? • Per què podem dir que l'horta produeix industrialització? • Com ha canviat el paisatge de la zona amb la introducció del regadiu? • Quines conseqüències pot tenir per a l'horta l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el pla de Lleida?
Document 7 Document 8	c) Ampliació del regadiu i medi ambient <ul style="list-style-type: none"> • Per què tot un poble s'oposa a la declaració de la ZEPA? • Quin conflicte es planteja?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

- a) Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
- b) Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
- c) Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: “*Nosaltres creiem que...*”, o “*Pensem que...*”, o “*Hem arribat a la conclusió que...*”

4. Què opinen dels canvis les persones implicades?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos sobre la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

- a) Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a empresari/ària.
 - Un/a aparellador/a.
 - Un/a ecologista.
 - Un/a pagès/esa.
- b) Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
- c) Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació del Segrià la meva posició és:

Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges
són:

5. Com ens agradaria que fos el Segrià en el futur?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspectes estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. Conclusió. Quin impacte té el regadiu en l'ordenació i l'aprofitament del territori?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora.

L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL TARRAGONÈS

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

EL TARRAGONÈS. POT SER COMPATIBLE LA INDÚSTRIA AMB L'HABITATGE, EL TURISME I L'AGRICULTURA?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge del Tarragonès.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expresseu les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL TARRAGONÈS?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	montanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Tarragonès i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Tarragonès.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic	1. Una comarca formada per una plana als peus de la Serralada Prelitoral <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines són les característiques físiques que fan que sigui una important zona de pas?
Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina Document 1	2. L'activitat agrícola <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins factors físics afavoreixen l'activitat agrícola a la comarca? ▪ Com han evolucionat els conreus? Quins hi havia i què s'hi cultiva actualment? ▪ Com ha evolucionat la superfície cultivada? ▪ A quina comarca s'hi observa més disminució? Podeu explicar-ho d'alguna manera? ▪ Per què la població activa dedicada al sector primari ha deixat de ser-hi important? ▪ Quins canvis creieu que provoquen en el paisatge tots aquests fets?
Fotografies i textos de la làmina Document 2 Document 3	3. L'activitat industrial de risc <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quina és l'activitat industrial més important? ▪ Per quines raons s'hi va instal·lar aquest tipus d'indústria? ▪ Per què diem que és una indústria de risc? Quins riscos creieu que comporta? ▪ Quin tipus de prevenció es pot fer davant aquests riscos?

Fotografies i textos de la làmina Document 4 Document 5	4. L'activitat turística <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins factors culturals poden atreure el turisme? ▪ Quins factors climàtics poden atreure el turisme? ▪ Per què creieu que Port Aventura es va instal·lar en aquesta zona? ▪ Quins canvis creieu que provoca el turisme en el paisatge de la comarca? ▪ Creieu que el tipus d'indústria que hi ha pot afectar el turisme? Per què?
Fotografies i textos de la làmina Document 6 Document 7	5. Les comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines importants vies de comunicació terrestre travessen el Camp de Tarragona? ▪ Quins canvis introdueixen en el paisatge aquestes vies de comunicació? ▪ Quina relació creieu que hi ha entre l'existència d'un port (Tarragona), un aeroport (Reus), l'autopista i les línies de tren amb la indústria i el turisme?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: *"Nosaltres creiem que..."*, o *"Pensem que..."*, o *"Hem arribat a la conclusió que..."*

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Document 1	1. L'activitat agrícola <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quins factors físics afavoreixen l'activitat agrícola a la comarca? ▪ Com han evolucionat els conreus? Quins hi havia i què s'hi cultiva actualment? ▪ Com ha evolucionat la superfície cultivada? ▪ A quina comarca s'hi observa més disminució? Podeu explicar-ho d'alguna manera? ▪ Per què la població activa dedicada al sector primari ha deixat de ser-hi important? ▪ Quins canvis creieu que provoquen en el paisatge tots aquests fets?
Fotografies i textos de la làmina Document 3	2. L'activitat industrial de risc i el turisme <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quina és l'activitat industrial més important? ▪ Per quines raons s'hi va instal·lar aquest tipus d'indústria? ▪ Per què diem que és una indústria de risc? Quins riscos creieu que comporta? ▪ Quin tipus de prevenció es pot fer davant aquests riscos? ▪ Quins factors fan que en aquesta zona hi hagi molt turisme? ▪ Creieu que l'activitat industrial pot afectar el turisme? Per què? ▪ Quins efectes tenen sobre el paisatge les activitats industrials i turístiques?
Fotografies i textos de la làmina Document 6	3. Les comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ Quines importants vies de comunicació terrestre travessen el Camp de Tarragona? ▪ Quins canvis introdueixen en el paisatge aquestes vies de comunicació? ▪ Quina relació creieu que hi ha entre l'existència d'un port (Tarragona), un aeroport (Reus), l'autopista i les línies de tren amb la indústria i el turisme?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

<p>1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Un/a estiuvejant i un/a turista. ▪ Un/a hotelier/a. ▪ Un/a constructor/a. ▪ Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient. <p>2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.</p> <p>3. Ompliu un quadre com aquest:</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <td> <p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació del Tarragonès la meua posició és: Estic d'acord en</p> <p>No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p> </td> </tr> </table>	<p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació del Tarragonès la meua posició és: Estic d'acord en</p> <p>No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p>
<p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació del Tarragonès la meua posició és: Estic d'acord en</p> <p>No estic d'acord en</p> <p>Les meves raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p>	

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL TARRAGONÈS EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. POT SER COMPATIBLE LA INDÚSTRIA AMB L'HABITATGE, EL TURISME I L'AGRICULTURA?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. ERA VAL D'ARAN

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

ERA VAL D'ARAN / LA VALL D'ARAN. ES DESPERSONALITZA EL PAISATGE I POT ARRIBAR A CONVERTIR-SE EN UN PARC TEMÀTIC?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge de la Val d'Aran.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expresseu les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DE LA VAL D'ARAN?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	muntanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge de la Val d'Aran i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge de la Val d'Aran.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).
 Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.
2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.
3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.
4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina	1. Els recursos naturals i les comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ La Vall d'Aran/Era Val d'Aran està situada a la cara dels Pirineus i està envoltada per muntanyes de més de metres d'altitud ▪ Això li proporciona un clima més i més, juntament amb la possibilitat de desenvolupar un important d'hivern ▪ La via de comunicació més important entra a la vall pel
Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	2. La població i el poblament <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per quines raons creieu que hi està augmentant la població? ▪ Quins fenòmens observes en la composició de la població? ▪ Com ha variat la composició de la població activa? Quina n'és la causa? ▪ Quines activitats econòmiques estan desapareixent? Per quines raons? Quins efectes té això sobre el paisatge?

Fotografies i textos de la làmina Document 3	<p>3. El turisme</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què hi ha turisme d'estiu i d'hivern? ▪ On es concentra el turisme? Per quines raons? ▪ Quines activitats econòmiques genera el turisme d'hivern? ▪ Per què es vol ampliar el turisme a l'hivern? Quines conseqüències pot tenir per al paisatge?
Document 4 Document 5 Document 6	<p>4. La construcció</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es construeixen tants habitatges secundaris? ▪ Identifiqueu la part de la vall on es construeix més i doneu-ne alguna justificació. ▪ Què s'intenta aconseguir amb la construcció de les pletes? ▪ Per què creieu que s'intenta imitar les cases típiques araneses en la nova construcció? ▪ Per què els nous habitatges introdueixen canvis en la forma de les cases araneses. ▪ Quina relació hi ha entre el turisme i la construcció? ▪ Per què es diu que el paisatge actual és com una còpia, com un escenari construït?
Document 7	<p>5. El paisatge com a escenari i els problemes culturals</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què el creixement del turisme i la construcció poden fer desaparèixer les activitats agrícoles i industrials? ▪ Hi ha algunes normes que intentin ordenar les activitats? Qui les elabora? ▪ Creieu que la Vall d'Aran es podria comparar amb un <i>Port Aventura</i> d'hivern? Justifiqueu la vostra resposta. ▪ Quin problema cultural provoca el gran increment immigratori? Per quines raons?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>"
--

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina	1. Els recursos naturals i les comunicacions <ul style="list-style-type: none"> ▪ La Vall d'Aran/Era Val d'Aran està situada a la cara dels Pirineus i està envoltada per muntanyes de més de metres d'altitud. ▪ Això li proporciona un clima més i més, juntament amb la possibilitat de desenvolupar un important d'hivern. ▪ La via de comunicació més important entra a la vall pel
Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	2. La població i el poblament <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per quines raons creieu que hi està augmentant la població? ▪ Quins fenòmens observeu en la composició de la població? ▪ Com ha variat la composició de la població activa? Quina n'és la causa? ▪ Quines activitats econòmiques estan desapareixent? Per quines raons? Quins efectes té això sobre el paisatge?
Fotografies i textos de la làmina Document 6	3. El turisme i la construcció <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què hi ha turisme d'estiu i d'hivern? ▪ On es concentra el turisme? Per quines raons? ▪ Quines activitats econòmiques genera el turisme d'hivern? ▪ Per què es vol ampliar el turisme a l'hivern? Quines conseqüències pot tenir per al paisatge? ▪ Per què es construeixen tants habitatges secundaris? On es concentren més? ▪ Com són aquestes noves cases araneses? Per què creieu que s'intenta imitar les cases típiques araneses en la nova construcció? ▪ Quina relació hi ha entre el turisme i la construcció? ▪ Per què es diu que el paisatge actual és com una còpia, com un escenari construït?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "Nosaltres creiem que...", o "Pensem que...", o "Hem arribat a la conclusió que..."

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a estiuejant i un/a turista.
 - Un/a hoteler/a.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.

2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.

3. Ompliu un quadre com aquest:

Nom del personatge que represento:

Davant la transformació de la Val d'Aran la meua posició és:

Estic d'acord en

No estic d'acord en

Les meves raons (personals i científiques) són:

Les proves que aporto per justificar les raons són:

Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS LA VAL D'ARAN EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. ES DESPERSONALITZA EL PAISATGE I POT ARRIBAR A CONVERTIR-SE EN UN PARC TEMÀTIC?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.
- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.

ACTIVITATS DIDÀCTIQUES. EL VALLÈS

Ciutat, territori, paisatge

Materials didàctics per a l'educació secundària obligatòria

EL VALLÈS. BLOCS DE PISOS O CASES ADOSSADES, QUINA CONSTRUCCIÓ ÉS MÉS SOSTENIBLE?

Còpia de la panoràmica en blanc i negre o una altra il·lustració del tema d'estudi.

Us proposem que estúdieu en profunditat un paisatge del Vallès.
Volem que:

- Observeu els elements que configuren el paisatge.
- Expressau les impressions que us provoca.
- Estúdieu l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi produeixen actualment.
- Contesteu amb arguments la pregunta d'estudi que us proposem sobre aquest paisatge.

És una proposta de treball en grup cooperatiu, de manera que la totalitat del grup és responsable de l'elaboració del treball encara que algunes activitats s'han de resoldre individualment.

El treball consta de sis grans apartats. A cada apartat trobareu els objectius de l'activitat i les indicacions per realitzar-la. Tota la documentació de consulta la trobareu al web www.catpaisatge.net/educacio.

Els resultats finals del vostre estudi els heu de comunicar als altres companys de la classe o de l'institut i, si és possible, fer-los arribar a entitats o organismes de fora de l'institut (ajuntament, consell comarcal, Generalitat, Observatori del Paisatge, etc.).

1. QUINES IMPRESSIONS EM PROVOCA EL PAISATGE DEL VALLÈS?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Mirar bé el paisatge per treure'n una primera impressió.
- Expressar les impressions que ens provoca.
- Pensar si és un lloc que ens agrada.
- Definir què és un paisatge.

Primeres impressions

1.1. Activitat individual

Observa atentament el paisatge i expressa les impressions que et provoca subratllant els adjectius que les expressen millor.

agradable	desagradable	ampli	estret
bell	lleig	brut	net
comunicat	incomunicat	degradat	conservat
divers	monòton	feréstec	cultivat
fèrtil	àrid	gran	petit
harmonios	discordant	montanyós	planer
obert	tancat	ordenat	desordenat
poblat	despoblat	sec	humit

(Podeu fer aquesta activitat en una fitxa de treball)

1.2. Treball en grup

- Compareu les impressions de tots els companys.
- Poseu-vos d'acord i anoteu en una llista les impressions que compartiu tot el grup.
- Elaboreu una definició de paisatge.

Per fer aquest exercici us pot ajudar comparar el paisatge amb el de la vostra localitat o amb altres paisatges semblants que conegueu.

1.3. Grup classe

Expliqueu a tota la classe les impressions que us produeix el paisatge del Vallès i doneu la vostra definició del paisatge.

2. COM ÉS EL PAISATGE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Entre tot el grup heu de trobar les característiques del paisatge del Vallès.
- Una part del grup redactarà un text descriptiu d'aquest paisatge.
- L'altra part farà un croquis d'aquest paisatge.

2.1. Localitza els elements del paisatge

Treball de tot el grup.

1. Observeu la fotografia panoràmica i feu una llista amb tots els elements identificats:
 - Els elements del medi físic (relleu, hidrografia, vegetació).
 - Els elements antròpics, derivats de l'acció humana (poblacions, conreus, instal·lacions industrials, comunicacions, línies elèctriques, vestigis del passat, etc.).

Alguns estan indicats amb un número però d'altres els heu de trobar vosaltres.

2. Localitzeu en l'**ortofotomapa** cada un dels elements que heu trobat en l'exercici anterior:
 - Cada vegada que en trobeu un, feu una creu a la llista anterior o escriviu al costat alguna característica que observeu.
 - Si trobeu algun element nou incorporeu-lo a la llista.

3. Fixeu-vos que l'ortofotomapa no té noms; en canvi, el **mapa topogràfic** sí. Consultant el mapa topogràfic, escriviu el nom al costat de cada un dels elements que heu identificat.

4. Heu consultat dos tipus de mapa, l'**ortofotomapa** i el **mapa topogràfic**:
 - Heu pogut localitzar tots els elements importants de la fotografia panoràmica?
 - Indiqueu els elements que hagueu localitzat en els mapes que no es poden observar en la fotografia panoràmica.

2.2. Descriu el paisatge

Alguns membres del grup heu de redactar un text descriptiu del paisatge ajudant-vos amb les llistes fetes anteriorment i amb les pautes que trobareu a continuació.

Passos a seguir per elaborar el text descriptiu:

1. Escriviu un títol que reflecteixi la vostra observació.
2. Feu una introducció general que presenti el paisatge que heu de descriure: quin tipus de paisatge és? On se situa? A primer cop d'ull, quina sembla la seva característica més significativa?
3. Elaboreu una descripció tan detallada com sigui possible de tots els elements del paisatge, tant els del medi físic com els derivats de l'activitat humana.
4. Reviseu si el text està ben construït: si la redacció és coherent i ordenada, si el lèxic és el propi de les ciències socials, si la puntuació i l'ortografia són correctes, etc.

2.3. Fer un croquis de la panoràmica

Els altres membres del grup heu de fer un croquis del paisatge seguint les pautes següents:

1. Observeu que en el paisatge hi ha elements que es veuen a primer terme o **primer pla**, altres que es veuen en un **pla mitjà** i, finalment, elements que es veuen al **pla de fons** de la imatge.
2. Assenyaleu amb un llapis de dibuix sobre un paper de calcar els plans del paisatge: primer pla, pla mitjà i pla de fons de la imatge.
3. Amb un retolador vermell, encercleu els elements del paisatge que destaquen sobre els altres. Són els **punts forts**, que solen tenir relació amb el tema d'estudi de la làmina.
4. Damunt el croquis que heu fet, marqueu amb diferents trames (puntejats, ratllats, quadriculats) el bosc, les zones muntanyoses, la zona agrícola i la zona urbana.

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A TERCER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

Fotografia panoràmica Ortofotomapa Mapa topogràfic	1. Les condicions naturals <ul style="list-style-type: none"> ▪ El massís de i la serra de limiten el Vallès Occidental pel nord i la serra de el limita pel sud. ▪ És una zona de clima mediterrani. Com a conseqüència, la vegetació és i els cultius,
Fotografies i textos de la làmina Document 1 Document 2	2. Preservar el medi natural i els espais agrícoles <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què va desapareixent l'espai agrícola? ▪ Per què s'han protegit les zones forestals? ▪ Per què es faran vies verdes? ▪ Quins canvis provoquen en el paisatge la desaparició dels espais agrícoles i la protecció de les zones forestals?
Ortofotomapa Mapa topogràfic Fotografies i textos de la làmina Document 3	3. El creixement urbanístic <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es pot dir que el Vallès és una comarca urbana? ▪ Des de quan la urbanització és important? Podeu aportar dades i exemples.
Ortofotomapa Mapa topogràfic Mapa de comunicacions de Catalunya	4. Corredor de pas <ul style="list-style-type: none"> ▪ Us sembla que les carreteres que travessen la comarca són importants només per al Vallès o ho són per a tot Catalunya? ▪ Quines conseqüències té per al paisatge l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el Vallès?

<p>Fotografies i textos de la làmina Document 4 Document 5</p>	<p>5. Nou model d'urbanització</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què la gent escull viure al Vallès? ▪ Per què escull viure en cases adossades o aparellades? ▪ Per què es construeix tant? ▪ Quines conseqüències socials té l'actual model d'urbanització? ▪ Quines conseqüències té la urbanització difusa en el paisatge, l'ordenació del territori i el medi ambient? ▪ Quin aspecte adquireix un paisatge amb urbanització difusa? ▪ Passa igual arreu de Catalunya? Quins exemples en coneixeu?
--	---

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge. 2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes: 3. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Com evoluciona aquest paisatge? ▪ Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa? 4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "<i>Nosaltres creiem que...</i>", o "<i>Pensem que...</i>", o "<i>Hem arribat a la conclusió que...</i>"
--

3. COM EVOLUCIONA? PER QUÈ CANVIA? AMB QUINES CONSEQÜÈNCIES HO FA? (ACTIVITATS PER A PRIMER D'ESO)

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Comprendre l'evolució del paisatge i la situació actual.
- Consultar fonts diverses.
- Redactar un text expositiu i interpretatiu.

Explicar l'evolució del paisatge i els canvis que s'hi han produït.

3.1. Treball en grup

Cada membre del grup s'ha de documentar consultant la làmina i els documents que hi ha al web i trobar la resposta a un dels apartats del treball. Escriviu les respostes a les preguntes plantejades.

<p>Fotografia panoràmica Mapa topogràfic Document 2</p>	<p>1. Preservar el medi natural i els espais agrícoles</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ El Vallès és una zona de clima mediterrani. Com a conseqüència, la vegetació és i els cultius, ▪ Per què va desapareixent l'espai agrícola? ▪ Per què s'han protegit els massissos muntanyosos?
---	---

Fotografia panoràmica Fotografies i textos de la làmina Mapa de carreteres de Catalunya	2. Una comarca urbana corredor de pas <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què es pot dir que el Vallès és una comarca urbana? ▪ Des de quan la urbanització és important? ▪ Us sembla que les carreteres que travessen la comarca són importants només per al Vallès o ho són per a tot Catalunya? ▪ Quines conseqüències té per al paisatge l'existència dels eixos de comunicacions que travessen el Vallès?
Fotografies i textos de la làmina Document 4 Document 5	3. Nou model d'urbanització <ul style="list-style-type: none"> ▪ Per què la gent escull viure al Vallès? ▪ Per què escull viure en cases adossades o aparellades? ▪ Quines conseqüències té la urbanització difusa en el paisatge, l'ordenació del territori i el medi ambient? ▪ Quin aspecte adquireix un paisatge amb urbanització difusa? ▪ Passa igual arreu de Catalunya? Quins exemples en coneixeu?

3.2. Redactar un text explicatiu i interpretatiu

Entre tots els membres del grup redacteu un text ajudant-vos amb les contestacions de les preguntes anteriors i amb les pautes que trobareu a continuació:

1. Escriviu un títol que indiqui l'evolució del paisatge.
2. Elaboreu una explicació que respongui a aquestes preguntes:
3.
 - Com evoluciona aquest paisatge?
 - Per què evoluciona? Amb quines conseqüències ho fa?
4. Redacteu una conclusió o síntesi final que comenci dient: "*Nosaltres creiem que...*", o "*Pensem que...*", o "*Hem arribat a la conclusió que...*"

4. QUÈ OPINEN DELS CANVIS LES PERSONES IMPLICADES?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Adoptar el punt de vista d'una persona que viu en aquest lloc.
- Contrastar l'opinió personal amb la dels altres personatges.
- Valorar el conflicte entre diferents interessos que es produeix en els paisatges.

4.1. Argumentar el conflicte d'interessos

Us demanem que us poseu en el lloc de les persones que viuen en aquest paisatge i que poden tenir diferents opinions i interessos en la seva evolució. Segons com evolucioni aquest paisatge, és possible que algunes en surtin beneficiades i d'altres, perjudicades.

1. Cada membre del grup ha d'adoptar el paper d'un d'aquests personatges o agents socials:
 - Un/a estiuvejant i un/a turista.
 - Un/a hotelier/a.
 - Un/a constructor/a.
 - Un grup de defensa del patrimoni o del medi ambient.

2. Convé que rellegiu els textos proposats pensant que sou aquest personatge per veure quines conseqüències poden tenir per al vostre futur els canvis que s'estan produint en aquest paisatge.
3. Ompliu un quadre com aquest:

<p>Nom del personatge que represento:</p> <p>Davant la transformació del Vallès la meua posició és: Estic d'acord en</p> <p> No estic d'acord en</p> <p>Les meues raons (personals i científiques) són:</p> <p>Les proves que aporto per justificar les raons són:</p> <p>Els arguments que puc utilitzar per debatre amb els altres personatges són:</p>

5. COM ENS AGRADARIA QUE FOS EL VALLÈS EN EL FUTUR?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Imaginar un futur per a aquest territori.
- Pensar una proposta de millora per a algun dels aspecte estudiats.

5.1. Elaborar una proposta de canvi i millora

Caldria que entre tot el grup us poséssiu d'acord per elaborar una proposta sobre com us agradaria que fos aquest paisatge en un futur.

Aspectes que hauríeu de tenir en compte:

- Coses negatives que heu observat que té aquest paisatge o la seva evolució i que us agradaria que es corregissin.
- Aspectes positius que caldria mantenir.
- Penseu que en aquest paisatge hi ha gent que ha de viure de determinades activitats econòmiques.

5.2. Presentar la proposta

Un cop hagueu discutit aquests punts i us hagueu posat d'acord, caldria que penséssiu com presentareu les vostres propostes i idees. Podeu fer-ho amb un dibuix, un croquis, un *collage*, un mapa, fotografies o un text que representi les vostres idees.

6. CONCLUSIÓ. BLOCS DE PISOS O CASES ADOSSADES, QUINA CONSTRUCCIÓ ÉS MÉS SOSTENIBLE?

Què hem de fer? Què aprendrem?

- Respondre a la pregunta d'estudi.
- Presentar el treball als companys de la classe.

- Fer arribar el vostre treball a altres classes de l'institut o organismes oficials, si és possible.

6.1. Conclusió del grup i exposició

Prepareu l'exposició del vostre treball, repassant els textos elaborats, contestant a la pregunta d'estudi i exposant el croquis i la proposta de millora. L'exposició pot tenir el suport d'un mural o d'un Power Point.

6.2. Conclusions generals de la classe

Amb l'ajut del professor o la professora, heu d'arribar a unes conclusions generals.

Guió per arribar a unes conclusions generals:

- Com són els paisatges de Catalunya?
- Quins són els problemes d'ordenació del territori detectats?
- Quina és la qualitat dels paisatges estudiats?
- Com poden ser aquests paisatges en el futur? Com voldríem que fossin?
- Per què és important l'ordenació del territori i la conservació dels paisatges?
- A qui podríem fer arribar les nostres inquietuds?

6.3. Què hem après fent aquest treball?

- A descriure un paisatge i explicar els canvis que s'hi produeixen.
- A treballar en grup cooperatiu per respondre de manera documentada a la pregunta d'estudi.
- A entendre com els interessos de les persones poden modificar el paisatge.
- A exposar en públic el nostre treball i escoltar atentament el dels nostres companys.
- A elaborar unes conclusions generals de la classe.
- La diversitat de paisatges que té Catalunya i els problemes que els afecten.
- A valorar la importància de l'ordenació del territori i del paisatge.